

Posljednje poglavlje promišlja ideju zdravog života i prehrane u kontekstu "mediteranske dijeta", kojoj se Španjolska priključuje svojim geografskim položajem i klimatskim uvjetima, a koju su popularizirale zemlje Mediterana poput Italije, Grčke i Francuske.

Knjiga je pisana stilom dostupnom širokom krugu ljudi, na primamljiv način će zainteresirati turista, kuhara, ali isto tako i povijesničara i antropologa. Svako je poglavlje knjige obogaćeno receptima za pripremu jela i pića, a na kraju knjige se nalazi rječnik s posebnim terminima i nazivima specifičnih jela.

Iako izdavaštvo dijem Hrvatske obiluje raznim vrstama kuharica, bilo bi dobro Hrvatsku predstaviti i u okviru ovoga niza, osobito stoga što bi se nacionalna kuhinja obradila i s kulturološkog aspekta, a samim time i predstavila akademskoj svjetskoj javnosti. Takav bi korak pomogao afirmaciji istraživanja kulture prehrane unutar struke.

Melanija BELAJ

Tourism and Social Identities: Global Frameworks and Local Realities je knjiga koja predstavlja turizam u složenom društvenom okružju u kojem se narodna povijest, kultura i životni stilovi "pretvaraju" u proizvode. Kultura i ljudi tako postaju dijelovima turističkog proizvoda. Implikacije koje ta "pretvorba" donosi nisu potpuno razjašnjene, iako literatura naglašava kontinuitet u kojem je kultura na jednoj strani opisana kao ranjiva i fiksna, čekajući da turizam na nju utječe, a na drugoj strani kao savršeno sposobna da se nosi s globalizacijom i modernim trendovima. Neke od odgovora na ta pitanja možemo potražiti u ideji društvenih identiteta što je tema ove knjige. Njezina je namjera međunarodnim studijama pridonijeti teorijskom okviru turizma. Zbirka članaka, koji čine ovu knjigu, diseminira ideje o kritičkom diskursu turizma i turista u odnosu na društvene i kulturne identitete.

Tourism and Social Identities, Global Frameworks and Local Realities, ed. Peter M. Burns and Marina Novelli, Elsevier, Amsterdam 2006., 204 str.

Teme kao što su društveni identitet, nacionalizam, etnocentrizam, postmodernizam, kultura itd. često su u fokusu turističkih studija, osobito u odnosima "gost" – "domaćin". Turizam se jednostavno ne može iščitavati kao poslovni prijedlog s nizom utjecaja; potrebno je artikulirati, istražiti i odgovoriti na kompleksnija pitanja kao što su odnosi moći te identitet. Stvaranje i konzumiranje turizma odvija se u složenom društvenom okružju pa se proučavanje turizma sve više fokusira oko teme društvenih identiteta. Ta tema zaokuplja pozornost sociologa već nekoliko desetljeća. Uzimajući u obzir da je mobilnost središnji pojam u turizmu te da je kultura kao društveni identitet sastavni dio mnogih turističkih proizvoda, ova knjiga pomaže u problematiziranju turizma, osvjetljavajući identitet u raznolikim okolnostima. Posljedice tih okolnosti variraju od krajnjeg negodovanja prema turizmu do njegove porabe radi oživljavanja potonulih kulturnih vrijednosti, osobito u svijetu globalizacije.

Knjiga započinje postavljanjem općeg konteksta kulturnih politika turizma, a zatim se dijeli u dva dijela: *Globalni okviri* te *Lokalne realnosti*. Oba dijela sadrže šest članaka. Prvi dio, *Globalni okviri*, započinje člankom Linde Richter koja raspravlja o političkom okružju koje čini turističku industriju nestabilnom. Zbog toga zaključuje da "ne postoji jedinstveni model prema kojemu možemo pregovarati o kulturnoj problematici", već se valja fokusirati na mnogobrojne primjere iz prakse, odnosno u primjeru koji nam pomažu analizi problema u odnosu turizam – identitet. Jennie Germann-Molz predstavlja identitet svjetskih putnika konfliktnim iskustvima oko "veličine svijeta". Predočuje ideju viđenja samih sebe te naglašava kako turisti nisu homogena skupina već dijele višestruke identitete. Članak Gerarda van Kekenaa i Franka Goaa o ulozima kulinarnosti i festivala u turizmu također naglašava ideju kontradikcija. S jedne je to strane tzv. "teza McDonalizacije", koja potiče brzu proizvodnju i potrošnju te rezultira kulturom homogenizacije i standardizacije, a s druge se strane nalazi statičan položaj perifernih regija, koje "se

bore za održanje jedinstvenog identiteta". Zaključuju da je "kulinarski turizam snažno povezan s identitetom regije" te da se "festivali mogu iskorištavati radi predstavljanja identiteta zajednice". James Tunney istražuje odnos prava i turizma; u tekstu prepleće prirodu identiteta jer tvrdi da "nema pravih dokaza da postoji jedinstveni pojam za putnika ili turista u pravnom diskursu" te povezuje prihvat gostiju, položaj stranca s odnosom "gost" – "domaćin" u industriju koja ovisi o pravilima svjetske trgovine. Johan van Rekom i Frank Go pišu o ulozi novog razvoja turizma, a nazivaju ga učinkom "povećanja identiteta". Objašnjavajući ga na primjeru Balijske i New Mexica, tvrde da status regije raste nakon što je turistički "otkrivena". Brinući se oko preživljavanja lokalnih identiteta u globalizirajućem okruženju, ilustriraju kako jedan od odgovora na turizam može biti tzv. kolektivna emancipacija lokalne kulture u odnosu na dominantnu kulturu. Konačno, Scott McCabe i Duncan Marson pokazuju teorijske aspekte socijalne konstrukcije prostora i vremena te tvrde da se društveni prostor stalno iznova kreira. Njihov članak osobito pridonosi razumijevanju kako turisti osvještavaju osobna iskustva.

Drugo se poglavlje bavi 'pretvaranjem' globalne problematike u lokalne kontekste. Donald Macleod započinje dvjema potpuno različitim destinacijama koje povezuje zajednička španjolska kolonijalna prošlost, a to su Bayahibe (Dominikanska Republika) i La Gomera (Kanarsko otočje). Njegovo istraživanje mijenjanja identiteta zbog turizma povezuje način života, tradiciju i ulogu spolova s lokalnom demokracijom s jedne strane i prisilna kretanja stanovništva s druge. Philip Xie se oslanja na kulturnu geografiju kako bi ikonografiju locirao u turistički kontekst. Tvrdi da kulturni markeri (ikonografijom) mogu pomoći dubljem razumijevanju značenja događanja, a to se znanje potom može iskoristiti u promidžbi. Primjerom kanadsko-američkog festivala, koji se održava svake godine u Myrtle Beachu u Južnoj Karolini, dokazuje kako turisti shvaćaju to događanje ne samo kao prigodu da nešto nauče već troše novac i na suvenire iz kulturne ponude. Freya Higgins-Desbiolles opisuje konflikte na teritoriju Aboridina. Raspravlja o lokalnim događanjima u kontekstu tzv. "turizma pomirenja" – istražuje složenost društvenih identiteta s elementima srodstva, odnosa s prostorom te raznim formalnim i neformalnim društvenim ustanovama što je izazov za turiste i turističke poduzetnike. Rad Janne Liburd o razvoju nacionalnog parka "Sveta Lucia" dokazuje potrebu razumijevanja društveno-kulturnih perspektiva identiteta, uključujući kulturnu praksu u planiranju turističkog razvoja u tranzicijskom gospodarstvu. Rad se bavi temama kao što su upravljanje zajednicom, suradnja, decentralizacija te važnost nevladinih organizacija. Patrícia Couto opisuje svoj terenski rad u Brazilu, a rad je iznimno zanimljivo štivo za antropologe jer se bavi društvenim odnosima u gradu koji se bori s potonulim kulturnim dobrima i paradoksalnim pristupima turizmu. To je osobito vidljivo u klasifikaciji imena koja se daju turistima, što nam odlično oslikava lokalne situacije, koje ovise o globalnim snagama koje uglavnom nisu pod njihovom kontrolom. Posljednji članak ovoga dijela knjige predstavlja istraživanje Davida Dunna o dvama televizijskim *reality* programima, koji turiste smještaju kao brodolomce u novo okruženje koje bi trebalo biti idiličnim. Opisujući primjer Grčke i škotskog otoka Taransaya, Dunn povezuje identitet, mitologiju i mikro-kolonizaciju lokaliteta i prostora, pretvarajući strano u poznato. Taj je članak novo zanimljivo stajalište turističkih studija.

Svi tekstovi u ovoj knjizi jasno govore o kompleksnosti turizma u 21. stoljeću te o potrebi vrsnog istraživanja koje će nam pomoći da ga razumijemo. Nema koristi od ponavljanja da je "turizam najveća svjetska industrija" ako se ozbiljno ne potrudimo razumjeti ga. Nemoguće je istodobno imati pokretljivost, izvedbu, ljude u igri i ljude na poslu, međunarodne veze i mobilizaciju kultura kao dio komercijalnog proizvoda bez prilično ozbiljnih posljedica. Članci u ovoj knjizi ističu brojne probleme koji se tiču utjecaja turista na lokalne identitete zbog promijenjene poslovne prakse, izlaganje različitih vrijednosti i ideja te interakciju sa svijetom. Stoga će ova knjiga ponajprije biti korisna antropolozima koji se bave pitanjima identiteta te odnosa koji na njega utječu.

Daniela Angelina JELINČIĆ